

АЁЛЛАР КИЙИМИ БЎЙИЧА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР ВА МАТОЛАРНИНГ ТУРЛАРИ

¹Эргашева Дилноза

Магистр,

Наманган муҳандислик-технология институти,

²Маҳсудов Шохрухмирзо Абдулҳамид ўғли –

PhD., Илмий тадқиқотлар, инновациялар ва илмий-педагогик
кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиғи

Наманган муҳандислик-технология институти.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7515063>

ARTICLE INFO

Received: 28th December 2022

Accepted: 08th January 2023

Online: 09th January 2023

KEY WORDS

Мато, пахта, упак, сифат,
эстетик талаб, эргономик
талаб.

ABSTRACT

Ушбу мақолада табиий матоларнинг турлари ва уларнинг тавсифлари келтирилган. Шунингдек кийимнинг истеъмолчига оид сифат кўрсаткичлари бўйича маълумотлар берилган.

Кириш. Бозор иқтисодиётини ривожлантиришда истеъмолчи хоҳиши муҳим рол ўйнайди. Истеъмолчи кийган кийимида ўзини физиологик ва психологик жиҳатдан қулай ҳис қилиши керак. Бундай кийим физиологик, антропометрик жиҳатдан истеъмолчи ташқи кўринишига уйғун бўлиши ва ҳаракатланишга қулай, қоматда яхши жойлашиши зарур, керак бўлса унинг танасини нуқсонли томонларини яшириб туриши керак. Аммо оммавий ишлаб чиқаришда индивидуал истеъмолчининг талабларини қондириш имконсиз, эксклюзив модда уйларида эса буюртма нархи қиммат. Бу ерда либос яратиш кўзда тутилмайди, балки идеал қоматлар учун ишлаб чиқарилган моделлар тавсия этилади. Агар дизайнер ўзининг моделини тавсия қилмоқчи бўлса, эркин стилизациялаштирилган фигурада чизади, буюртмачи учун реал қоматдаги чизмани етказиб бермайди. Аммо буюртмачи кийимни ўзига мос эканлигини тасаввур қила олиши муҳимдир. Чунки буюртмачи ва ишлаб чиқарувчи ўртасида буюртмачининг тайёр кийимга нисбатан норозилиги сабаби натижасида можаро юзага келиши мумкин.

Материаллар ва методлари. Ҳомиладор аёллар учун кийимларни танлашда чиройли, қулай ва фаровон кийимлар кайфият ва фаровонликни кўтаради. Кўпчилик шакли ўзгарган танадан уялади. Шунинг учун, улар вақти-вақти билан омма олдида пайдо бўлади. Тўғри танланган кийимлар қоринни яширади ва тасвири замонавий қилади. Дизайнерлар пальто ва мўйнали кийимлардан кенг танлов таклиф этадилар. Ҳомиладорликнинг бошида трикотаж билан бирлаштирилган жинси шимларни кийишни тавсия этилади, охирида эса эластик ва юмшоқ тор шимларни танлаб олинг. Узоқ вақт енгил ва бўш туника ҳомиладор аёлга жуда қулай булади. Агар маҳсулотда қизиқарли нашрда бўлса, у эътиборни қориндан чалғитади.

Ҳомиладор аёллар учун қишки мода қўйлақларни истисно қилмайди. Ҳомиладор аёлга калта, тик кесилган кийим кийиш тавсия этилади. Дизайнерлар туникали

кўйлақларни тавсия қиладилар. Ҳомиладорликнинг бошида қисқа кийим кийинг ва туғилишга яқинроқ узун кийимга ўтинг

Классик ипак блуза мода ечими деб ҳисобланади, унда сиз ўзингизни шоҳ каби ҳис қиласиз. Ҳомиладор аёллар учун кийимлар чўзилувчан ва юмшоқ матолардан тикилган. Кундалик кўйлақлар кашмир, жун ёки пахтадан қилинган. Кечки либослар дантел, шифон ва ипакдан тикилган. Стилистлар ҳомиладор аёллар учун кийимларнинг ранг схемасини чекламайдилар. Қиш мавсуми учун мос ранглардан фойдаланинг. Босиб чиқариш нуқтаи назаридан мавҳумлик ва гуллар модада биринчи ўринда туради.

Қишда ҳомиладор аёллар учун мода бошқа услублардан кийим услубини танлашда фарқ қилади. Келажакдаги она киядиган ҳар қандай кийимда икки киши қулай бўлиши керак Ҳомиладорлик аёлни гўзал бўлиш истагидан маҳрум қилмайди. Ўрнатилган кийимлар ҳақида унутишингиз керак бўлади, аммо туғруқ модаси бошқа замонавий вариантларни таклиф қилади. Келинг, қандай кийим кийишни ва ҳомиладор аёллар учун замонавий кийимларни қандай танлашни аниқлайлик.

Ҳомиладорлик пайтида аёлнинг вазни кўпаяди. Бу келажакдаги она уйда қолиши ва катта, шаклсиз кийим кийиши керак дегани эмас. Ҳатто позицияда ҳам, аёл поябзал ва аксессуарлар билан бирлаштирилган замонавий туғруқ кийимлари туфайли чидамсиз кўриниши мумкин.

1-расм. Пахта мато.

Пахта матосидан кундалик кийим, ички кийим ва кўйлақлар учун ишлатилади. Унинг афзалликлари илқ, мулоим ва енгилроқ, гйграскоп ва нафас олиш мумкин.

2-расм. Чит матоси.

Чит матоси (санскритча читрас-олабула)-енгил ип газлама. Қадимдан Шарқ мамалакатларида, шу жумладан, Ўзбекистон ҳудудида ёғоч дастгоҳда пахта ипидан

тўқилган. Ҳозир тўқув станокларида тўқиладиган дағал хом сурп (миткал) ни пардозлаб (майинлаштириб, оҳорлаб, гул босиб) олинади. Сидирға ва гул босилган хиллари булади. Читдан аёллар, болалар ва эркаклар куйлаклари, кўрпа кўрпачалар, дарпардалар ва бошқа маҳсулотлар тикилади.

3-расм. Штапел мато.

Штапел (нем. тола) – кўп элементар иплардан иборат пилталарни майда булак (штапел) ларга кесиб ҳосил қилинади. Кесилган толаларнинг уз. 40-70 мм бўлади. Штапел толалар бошқа толалар билан бирга ёки соф ҳолда ип тайёрлаш учун ишлатилади. Штапел толалардан йигирилган иплардан штапел газламалари тўқилади.

4-расм. Деним мато.

Деним табиий матолар рўйхатидаги энг оммабоп материаллардан биридир, у икки томонлама тўқувчилик билан амалга оширилади. Авваллари фақат денимдан иш кийимлари тикилган эди, бугунги кунда данийдан (кўйлак, шим, трикотаж, шим, кўйлак) нарсалар ҳар бир аёллар учун ишлаб чиқарилмоқда

5-расм. Атлас мато.

Атлас (араб.-текис, силлиқ) – танда ипи ҳам, арқоқ ипи ҳам табиий ипакдан тўқиладиган бир юзлама силлиқ мато. Танда ипи абрбанди усулида бўяб безатилади. Алоҳида ишлов бериб атласга жило берилади, шунга кўра у товланиб туради. Ўзбек атласлари ранг-баранг нафис гулларга бой, бу гуллар бир-бири билан уйғунлиб, матода яхлит гўзал бир нақшни ҳосил қилади. Атласнинг табиий ипакдан тўқилган энг аъло нави саккиз тепкили хонатлас деб аталади

6-расм. Ипак мато.

Ипак матосидан аёллар кийимлари учун барча турдаги кийимларни тайёрлаш учун фойдаланиш мумкин. Унинг афзалликлари енгил, юмшоқ, силлиқ, нафас оладиган, рангли, порлоқ ва қулай. Ипак материалнинг ноёб хусусиятларидан бири камалакнинг барча рангларини ўз ичига олади, узаймайди ва ўтирмайди, яхши қуриydi

7-расм. Шифон мато.

Шифон деб аталадиган нурли, табиий мато, кийимларнинг ёзги тўпلامларини яратишда таниқли материаллардан бирига айланди. Блузлар, либослар, шолчалар,

юбкалар – ажойиб кўринишга эга . гичка бўлади, шунинг учун кенг миқёсда фойдаланилади. Тўқимачилик кўйлаги, этаклари, шимлар, либослар, кўйлақлар ва блузкалар учун махсус талаб ишлатилади. Иссиқ сувда ювилганда, кийимлар кичраяди

Кийимнинг истеъмолчига оид сифат кўрсаткичлари. Истеъмолчига оид кўрсаткичлар деб инсоннинг буюмни истеъмол қилиш жараёнидаги муайян талабларни қондиришига қаратилган буюм хоссалари тушунилади. Унга ижтимоий, функционал, эстетик, эргономик, эксплуатацион талаблар киради.

Ижтимоий талабга буюмни ишлаб чиқариш ва сотишга мувофиқлигини билдирган оммавий эҳтиёжларга мослиги, яъни ташқи ва ички бозорда истеъмолчиларнинг кийимга бўлган эҳтиёжлари тавсифланади. Корхоналарда махсус тузилган ижтимоий хизматлар ташкилоти аҳоли эҳтиёжини таҳлил қилиб, янги маҳсулот ассортиментига талабларни шакллантириши керак. Акс ҳолда, маҳсулот кўп чиқарилиб, зарар кўрилади.

Функционал талаблар кийимнинг асосий вазифасига, истеъмолчининг ташқи кўринишига ва унинг психологик хусусиятларига мослигини билдиради. Шунингдек, кийимнинг кийиб юриладиган шароитга мослигини ва қулайлигини, шаклини сақлашини ва ҳоказоларни билдиради. Кийимнинг барча хоссалари унинг вазифасига боғлиқ ҳолда танланса, кийим инсоннинг эҳтиёжини қондира олади. Айни кийимнинг вазифаси моделга, унинг конструкциясига ва материалларига қўйиладиган талабларни шакллантира олади.

Эстетик талаблар кийимни шахсий истеъмол предмети сифатида баҳолашда ўзига хос аҳамиятга эга. Эстетик хусусиятга эга бўлмаган кийим фойдасиз буюмга айланади, чунки у ўз мақсадли функциясини — инсоннинг эстетик талабини қондирадиган ўзига хос хусусиятни бажара олмайди.

Эргономик талаблар буюмнинг инсонга мослашганлик даражасини билдиради. Эргономика (*эргон* — меҳнат, *номос* — қонун) инсонни муайян фаолият шароитида ўрганадиган ҳамда инсон, буюм ва атрофдаги муҳитнинг ўзаро боғланиш қонуниятларини ўрганадиган илмий фандир.

Хулосалар. Табиий мато турлари ҳақида маълумот берилиб, унинг келиб чиқиши ва матони ишлатиш ҳақида айтиб ўтилган. Ҳозирги кундаги табиий матолар таҳлил қилинган. Замонавий мода ёъналишида табиий матоларга эҳтиёж ортиб бормоқда. Шунинг учун турли табиий толали матолар ўрганиб таҳлил қилинди. Маҳсулотнинг сифати доим истеъмолчи учун муҳим бўлган. Сифатни аниқлаш-бу маҳсулотга хос хусусиятларнинг миқдорий даражасини аниқлаш ва уни баҳолаш ҳисобланади.

References:

1. Содиқовна А. М. эт ал. ҲОМИЛАДОР АЁЛЛАР ЛИБОСИ ҲАҚИДА ОЛИНГАН СЎРОВНОМА ТАҲЛИЛИ // ПЕДАГОГС журнали. – 2022. – Т. 9. – №. 2. – С. 196-201.
2. Улугбобоева, М. М., & Тешабоева, Г. М. (2022, Остобер). РЕСЕАРЧ ОФ ТҲЕ ТЕЧНОЛОГЙ ОФ СУММЕР ДРЕССЕС ФОР ПРЕГНАНТ WOMЕН БАСЕД ОН ТҲЕ АНАЛЙСИС ОФ НАТУРАЛ ФАБРИСС. Ин Арчиве оф Сонференсэс (пп. 216-219).

3. Жаҳонгирова, Халилова Дилдора. "ЗАМОНАВИЙ КИЙИМ ТИКИШДА ТРАНСФОРМАЦИЯ УСЛУБЛАРИНИНГ О ЁРНИ." Узбек Счолар Жоурнал 7 (2022): 112-117.

4. Абдурасулович, Саноев Бакҳтиёр, анд Олимова Азиза Зокировна. "Патҳологй оф Пресансэроус Сондитионс оф тхе Овариэс ин Вомен оф Репродустиве Аге." ИЖТИМОИЙ ФАНЛАРДА ИННОВАСИЯ ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ 1.6 (2021): 146-153.